

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ตอนที่ ๒)

นางปิยนันท์ พันธุ์ชนวนิช*

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้วางมาตรการควบคุมและกำกับดูแลไว้ ๓ แนวทาง คือ

แนวทางแรก ในหมวด ๑ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ หรือที่เรียกโดยย่อว่า “กคทพ” (มาตรา ๖) มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ รวมทั้งเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกประกาศเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตเกี่ยวกับการดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทน ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและอนุญาตเกี่ยวกับการใช้ตัวอ่อนที่เหลือใช้จากการบำบัดรักษาภาวะการมีบุตรยาก ให้ความเห็นชอบในการออกประกาศแพทยสภาเกี่ยวกับการให้บริการเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ควบคุม ตรวจสอบ หรือกำกับดูแลการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางจริยธรรม กฎหมาย หรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ และจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละครั้ง และปฏิบัติตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย (มาตรา ๗)

แนวทางที่สอง ในหมวด ๒ การให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมซึ่งเป็นผู้ให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามและต้องปฏิบัติตามมาตรฐานในการให้บริการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่แพทยสภาประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (มาตรา ๑๕) โดยก่อนให้บริการ ผู้ให้บริการจะต้องจัดให้มีการตรวจและประเมินความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อมของผู้รับบริการ หญิงที่รับตั้งครรภ์แทน และผู้บริจาคอสุจิหรือไข่ที่จะนำมาใช้ดำเนินการแทน เพื่อป้องกันโรคที่อาจมีผลกระทบต่อเด็กที่จะเกิดมา ตามหลักเกณฑ์ที่แพทยสภากำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (มาตรา ๑๖) รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การสร้าง การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์จาก

* ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ตัวอ่อน หรือการสิ้นสภาพของตัวอ่อน แต่จะกำหนดให้เก็บรักษาหรือใช้ประโยชน์จากตัวอ่อนที่มีอายุเกินกว่าสิบสี่วันนับแต่วันที่ปฏิสนธิไม่ได้ ทั้งนี้ อายุตัวอ่อนไม่นับรวมระยะเวลาในการแช่แข็งตัวอ่อน (มาตรา ๑๓) ในการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ผู้ให้บริการอาจตรวจวินิจฉัยโรคทางพันธุกรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำในลักษณะเป็นการเลือกเพศ การตรวจวินิจฉัยดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แพทยสภาประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (มาตรา ๑๔) ส่วนการผสมเทียมต้องกระทำต่อหญิงที่มีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นไปตามมาตรฐานการให้บริการเกี่ยวกับการผสมเทียมที่แพทยสภาประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (มาตรา ๑๕) ถ้าการผสมเทียมมีการใช้สสุจิของผู้บริจาคต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากสามีภริยาที่ประสงค์จะให้มีการผสมเทียม การให้ความยินยอมดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แพทยสภาประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (มาตรา ๒๐)

แนวทางที่สาม ในหมวด ๕ การควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ได้บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ รวมทั้งรับฝาก รับบริจาค ใช้ประโยชน์จากอสุจิ ไข่ หรือตัวอ่อน หรือทำให้สิ้นสภาพตัวอ่อน (มาตรา ๓๕) ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างตัวอ่อนเพื่อใช้ในกิจการใด ๆ เว้นแต่เพื่อใช้ในการบำบัดรักษาภาวะการมีบุตรยาก (มาตรา ๓๖) หากผู้ประกอบการวิชาชีพประสงค์จะใช้ตัวอ่อนที่เหลือใช้เพื่อการศึกษาต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุญาตให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีการแอบเอาตัวอ่อนเหลือใช้ไปทำอย่างอื่น การศึกษาวิจัยตัวอ่อนที่มีอายุเกินสิบสี่วันนับแต่วันปฏิสนธิจะกระทำมิได้ ทั้งนี้ อายุของตัวอ่อนไม่นับรวมระยะเวลาในการแช่แข็งตัวอ่อน (มาตรา ๓๗ วรรคสาม) เพราะเมื่อมีการแช่แข็งตัวอ่อน ตัวอ่อนจะหยุดการเจริญเติบโตจึงไม่อาจนับระยะเวลาในการแช่แข็งรวมเข้าไปด้วยได้ นอกจากนี้ ยังได้มีการห้ามมิให้กระทำการอีกหลายอย่าง เช่น ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการใด ๆ เพื่อมุ่งหมายให้เกิดมนุษย์ โดยวิธีการอื่นนอกจากการปฏิสนธิระหว่างอสุจิกับไข่ (มาตรา ๓๘) เช่น ห้ามมิให้ทำการโคลนนิ่งมนุษย์ ห้ามมิให้ผู้ใดนำอสุจิ ไข่ ตัวอ่อน ใส่เข้าไปในร่างกายของสัตว์ หรือนำเซลล์สืบพันธุ์ของสัตว์ หรือเซลล์ที่เกิดจากการปฏิสนธิระหว่างเซลล์สืบพันธุ์ของสัตว์ใส่เข้าไปในร่างกายของมนุษย์ (มาตรา ๓๙) ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างเก็บรักษา ขยาย นำเข้า ส่งออก หรือใช้ประโยชน์ซึ่งตัวอ่อนที่มีสารพันธุกรรมของมนุษย์มากกว่าสองคนขึ้นไป หรือตัวอ่อนที่มีเซลล์หรือส่วนประกอบของเซลล์มนุษย์กับสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์อื่นรวมกันอยู่ (มาตรา ๔๐) ห้ามมิให้ผู้ใดซื้อ เสนอซื้อ ขยาย นำเข้า หรือส่งออกซึ่งอสุจิ ไข่ หรือตัวอ่อน (มาตรา ๔๑) การรับฝาก การรับบริจาค การใช้ประโยชน์จากอสุจิ ไข่ หรือตัวอ่อน ที่รับฝาก หรือรับบริจาคเนื่องมาจากการดำเนินการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ หรือการทำให้สิ้นสภาพของตัวอ่อนที่รับฝากหรือรับบริจาค

ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แพทยสภาประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของ
คณะกรรมการ (มาตรา ๔๒) หากเจ้าของอสุจิ ไข่ หรือตัวอ่อนที่ฝากไว้กับผู้รับฝากตายลง ห้ามนำอสุจิ ไข่
หรือตัวอ่อนดังกล่าวมาใช้ เว้นแต่จะได้มีการให้ความยินยอมเป็นหนังสือไว้ก่อนตาย และต้องเป็นการใช้อสุจิ
ไข่ ตัวอ่อนเพื่อบำบัดรักษาภาวะการมีบุตรยากของสามีและภริยาดังกล่าวที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น การให้ความยินยอม
ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่แพทยสภาประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของ
คณะกรรมการ (มาตรา ๔๓)

แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกา

ตุลาคม ๒๕๖๕